

MÜNİR SÜLEYMAN ÇAPANOĞLU'NUN GÖZÜYLE NEYZEN TEVFİK

PROF. DR. MUSTAFA ÖZCAN

Giriş

Neyzen Tevfik'in yolu sık sık hastaneye düşer. Bir gün basında şu haber çıkar. “*Neyzen Tevfik hastaneden çıktı.*”

İşte bu başlık, **Münir Süleyman Çapanoğlu'na** Neyzen'le ilgili birçok konuyu hatırlatır. Bunlar, Tevfik'in hayatından kesitler, yani sarhoşlukları, derbederlikleri, serserilikleri ve şiirlerinden örneklerdir.

Münir Süleyman Çapanoğlu, Neyzen Tevfik'e uzak bir insan değildir. Söylediğine göre babasının eski bir dostu, gençlik arkadaşıdır. Hatta evlerinin en has misafiridir. Neyzen, akşamlardan, içki ve saz âlemleri sırasında bütün ısrarlara rağmen neyini üflemez. Ancak Çapanoğlu ailesinde kaldığı zaman akşamın alaca karanlığında, deniz

üstündeki odasında denize karşı taksime başladı mı, Münir Süleyman'la babası odalarından çıkıp, Neyzen'in odasının eşiğine oturarak sessizce onu dinlerler. Neyzen'e bağlılığı böyle başlamıştır.

Kısaca çocukluğunda Neyzen'i böyle görmüş ve tanımıştır. Çocukluğunun önemli bir figürüdür Neyzen. Daha sonraki yıllarda bu baba dostuyla arkadaşlık eder. Gezdiği, içtiği, dolaştığı, yattığı yerleri, uğradığı kahveleri, yerlerde de beraber bulunur. Yattığı sokakları görür. Dolayısıyla 30 yıllık dostluk ve yakınlığının neticesi olan bu bilgi birikimini okurlara sunmakta yarar olduğu düşüncesiyle bu yazı serisini hazırlamıştır. Bu yazılar kaleme

alındığı sırada Neyzen Tevfik 60 yaşındadır. Biz de *Münir Süleyman Çapanoğlu'nun* bu gözlem ve tespitlerini okurlara sunmak istedik. Bu yazı bu düşünceyle hazırlanmıştır

Aile çevresi ve eğitimi

Yazar şiiirlerinden de yola çıkarak Neyzen Tevfik'in hayat hikâyesini anlatır. 1296 yılında doğduğunu belirtir... Doğum yeri Bodrum'dur. Aile çevresini tanıtır. Özellikle babası, rüştiye mektebi başöğretmeni Fehmi Efendi'nin etkisinde kaldığını söyler. İlk tahsilini memleketinde yapmıştır. Eğitim ve öğretimine, babasının büyük katkı yaptığını ifade eder. Babasından Gülistan okuduğu şöyle belirtir: "İlk dersi babamdan aldım. Ne öğrendimse ondan öğrendim evveleri. Mektep hocam kara cahilin biriydi. Okuduğunu anlamıyordu. Anlamadığı için de anlatamıyordu."

Yazar, daha sonra da Neyzen'in İstanbul'daki hayatına geçer.

İstanbul'a tahsil için gelmiştir. Fatih'te (Fethiye) medresesine girmiş, orada bütün medrese derslerini okumaya başlamıştır. Bilhassa (Mollacami)e önem vermiştir. Medresede *Şeyh Vasfi, Mustafa Sabri, Hoca Asım* gibi sonradan hepsi birer şöhret olan kişilerle arkadaşlık eder, onlara ney üfler. *Şeyhülislam Musa Kazım Efendi'den* ders okur. Ayrıca şair *Mehmet Akif'ten* dil (Arapça, Farsça, Fransızca) dersleri alır.

Neyzen, *Âkif'in* kendisini adam etmek için çok uğraştığını söyler. *Münir Süleyman Çapanoğlu*, Neyzen'in medresenin din ve itikadı üzerinde hiçbir etki yapmadığı düşüncesine katılmaz. Eski şiiirlerinden örnekler vererek, bu etkiyi göstermeye çalışır.

Ehli iman ve itikat hakkındaki fikir ve telâkkilerini belirtir. Ama şu gerçeğin de altını çizmekten geri kalmaz: O, her şeyden önce yobazın ve medresenin düşmanıdır.

Ney Tutkusu

Neyzen Tevfik, bir gün Bodrum'da Tepecik denilen semtteki bir kahveye gider. Sekiz, dokuz yaşında bir çocuktur.

Orada iki garip insan görür. Bunlardan biri koltuğunun altından bir torba ve torbanın içinden bir "ney" çıkarıp üflemeye başlar. Diğeri de *Esrar Dede'nin* bir gazelini okur. Ney'in sesi küçük Tevfik'i sarhoş eder. Sabahleyin babasından ders okurken, "ney" üflemek istediğini söyler. Babası, sazi, şarkıyı günah sayanlardan değildir ama o, her şeyden önce oğlunun okumasını ister. Ney öğrenmesine razı olmaz. Babasını dinlemez küçük Tevfik, bir kamış koparır, kendine ney yapar. İşte "ney" öğrenmek hevesi böyle başlar, denemelerde bulunur ve birtakım sesler çıkarır.

Ailesi, Bodrum'dan Urla'ya taşınır. Çarşıda dolaşırken *Berber Kâzım'ın* dükkânından ney sesi gelmektedir. Hemen doğrulur, dükkâna girer ve "ney"e olan aşkını ve merakını anlatır. Kısaca dükkân sahibinden meşke başlar, nota öğrenir. Tevfik artık çok daha mutludur. Giderek kendini geliştirmektedir. Yazar, onun ilerleyen yaşlarında ney üfleyişlerinde eşsiz bir kudret, bir nağme ve ses hâliki olduğunu söylemektedir. *Münir Süleyman Çapanoğlu* şöyle der:

"Ben musikiye meraklı bir adamım. Biraz da şarkı falan meşk ettim. Ve Türkiye'nin en büyük, en üstat sazendelerini dinledim: Kemençeci Vasil gibi, tamburi Cemil gibi, udî Nevres gibi, kemani Tatyos gibi..."

Bir hayli Neyzen de dinledim. Fakat Tevfik ayarında bir üfleyiciye, onun kadar sağlam hançerelisine rastlamadım. Neyzen, muhakkak ki, "ney"de bir merhaledir; "ney"de devir açan, devir yapan ve kapayan bir sanatkârdır."

Yazar, bu konudaki görüşünü; *Şair Eşref* ve *Şair Tokadizade Şekip'in* Neyzen'i öven sözleriyle, şiiirleriyle desteklemektedir. Ne var ki, ilerleyen yaşında bu konudaki performansı düşmüştür. Zaten kendisinin de eskisi gibi "ney" üfleyemediğini söylediğine dikkati çekmektedir.

Şiire Nasıl Başladı..?

Neyzen Tevfik daha küçük yaşta şiiir yazmaya heveslenmiştir. *Münir Süleyman*

Çapanoğlu, bu konuda, Neyzen'in şu sözlerini nakletmektedir:

“Yedi yaşında ya var ya yoktum. Köyümüze saz şairleri gelmişti. Bir gece bunları dinledim. Esasen “*Kan Kalesi*”ni, “*Kahraman Katil*”i, “*Arzu ile Kanber*” i, “*Tahir ile Zühre*”yi, “*Leyla ile Mecnun*”u dinlemiş, bunlardaki beyitleri ezberlemiştim. İşte şiir söylemek, (yazmak anlamında) hevesi saz şairlerini dinlemek ve bu kitaplardaki nazımları ezberlemekle başladı.”

Neyzen, *İzmir Mevlevihanesi*’ne gittiği zaman *Şeyh Nurettin*’e “ney” üflemek ve “şiir” söylemek istediğini söyler. *Şeyh Nurettin* de dergâhın birinci neyzenine emir verir. Kısaca elinden tutarlar, nota, meşk, sema, şiir hepsi birlikte yürür. İlk yazısı İzmir’de çıkan “*Muktebes*” adlı dergide yayınlanır. Üstat bu yazının bir gazel olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: “Zannedersem 313, 314 tarihinde basıldı. Galiba yaşım da 15 yahut 16 idi...”

Neyzen Tevfik, bu yıllar içinde, birçok büyüklerle tanışmış, “*ekâbir*” meclislerinde bulunmuş, *Şair Eşref*’e, *Abdülhalim Memduh*’a, *Tokadizade Şekib*’e, *Bıçakçızade Hakkı*’ya, *Tevfik Nevzad*’a, *Ruhi Baba*’ya (Bunların hemen hepsi İzmir’in önde gelenleridir) tekkede hizmet etmiştir. Bu nüktedan, şair ve hür fikirli insanlarla dost, arkadaş olmuş, hatta kadeh arkadaşlığı yapmıştır.

İstanbul’a gelince *Mehmet Akif*’in çevresinde yer almıştır. Ondan aruz öğrenmiştir. *Akif*’i daima rahmetle, saygıyla anmıştır. *Tevfik*, tam anlamıyla bir şairdir. *Münir Süleyman*; onun özlü, ruhlu, asaletperver bir şair olduğunu söyler. Hatta ona göre şairliği, Neyzenliğine üstündür. Oysa Neyzen, kendisi şairlikte bir amatör olduğunu ifade etmektedir. *Münir Süleyman*, şiirlerindeki felsefi düşünceleri, tasavvufu terennüm etmiş olmasından dolayı ona, “*şair filozof*” sıfatını yakıştırmaktadır.

Heccav Şair

Neyzen Tevfik’in hicviyeleri de pek kuvvetlidir ve bunlar ondaki sanat ve hiciv kabiliyetini gösteren birer nefis örneklerdir.

Bilindiği gibi hiciv, insanlığın bayağılıklarını, iğrençliklerini, adiliklerini tasvir eden önemli bir tarzdır.

Münir Süleyman Çapanoğlu, makalesinde, hiciv vadisinde, *Şeyhi’nin Harnamesi’nden* başlayarak *Nefi’nin, Sururi’nin* hicivlerine kadar gelir ve daha sonra *Eşref*’e geçer. Onu, edebiyat tarihimizin yegâne hiciv güneşi sayar. *Neyzen Tevfik*, *Eşref*’i üstat bellemiştir. Onun gibi günceli önemser ve şiirlerinde günün siyasî, içtimai havasını yansıtmaya çalışır. Günün olaylarından yararlanarak kıtalarını, hicviyelerini kaleme alır. *Münir Süleyman Çapanoğlu*, günün olaylarını hicveden şiirlerinden çeşitli örnekler sunmuştur yazısında. Sonunda Neyzen’in “*aktüaliteyi kaçırarak bir adam olmadığı*” hükmüne varmıştır. *Çapanoğlu*, *Ahmet Rasim*’in torunu *Osman Nihat Akın*’ın, Neyzen’in şu şiirini besteleyeceğini de belirtmiştir:

Deli gönlümü sana verdiğim akşam

Kanmadan zevkine geçti de akşam

Şimdi viran kalan o bahçelerde

Dert verir gönlüme, derdin her akşam.

Yazara göre, Neyzen’in, şiirlerini dinletmeyi çok sevmektedir. Yeni bir şey yazdı mı, onu okuyacak bir dost, bir arkadaş, bir insan arar. Rastladığı insan, şiirden anlayan birisi ise, o zaman keyfi daha da artar ve şiirini yazdırır. Yanlış anlaşılmalıdır: *Neyzen Tevfik* herkese şiirlerini yazdırmaz. Bu konuda son derece titiz ve kışkançtır. Sadece, yazılarını, kıymet bilen, o eserleri saklayacağına güvendiği insanlara dikte eder.

Neyzen’in kitaplaşan (basılan) iki eseri vardır: İlki “*Hiç*”, diğeri “*Azabı Mukaddes*”. İkisi de küçük birer broşür gibidir. Özellikle *Azabı Mukaddes*, on altı sayfalık bir eserdir. Yazarın çocukluk arkadaşı olan eski gazetecilerden *İbni Mevlâna Hasan Said* tabettirmiştir. Ve ikisinin de 1942 yılında nüshaları kalmamıştır. Hemen belirtelim ki, muazzam denilebilecek kadar şiiri vardır. Bunların bir kısmı *Hakkı Süha Gezgin*’de, bir

kısmı da *Münir Süleyman Çapanoğlu*'ndadır. Bütün külliyyatı ailesinde *Şefik Kolaylı*'dadır denilebilir.

Son günlerde *Ahmet Halit Kitabevi*'nin eserlerini basacağını duyduğunu söyleyen Münir Süleyman şu uyarıyı da yapmadan edemez:

“Tevfik'in yazısı kargacık burgacıktır. Çok karışık yazar, kelimeler, örümcek ayaklarına benzer. Bazen kendi yazısını da okuyamaz, işin içinden çıkamayınca kızar, hiddetlenir. Çok defa da yazdığını anlayamaz, bir mana çıkaramaz.” O zamanlar kendini sorgular. Acaba ne demek istediğini düşünür. Fakat onun bu gafleti çok sürmez. Çabucak kendini toplar ve maksadını şerh ve izah eder.”

Kendine Has Bir Hayat Felsefesi Vardı

Bir şiirinde bu felsefesini şöyle yansıtmıştır:

*Neş'e olur, gizlenirsin şarapta,
Helal, haram yazılırsın kitapta
Sevdalarla şu inleyen rübabda
Sensin, âşıkları nâlân edersin
Serserinin düştüm aşkınla “mey”e
Nasıl girdin elimdeki şu “ney”e
Hem beni seversin “Neyzenim” diye
Hem de sarhoş diye destân edersin”*

Çapanoğlu'na göre üstadın hayatta kıymet verdiği hiçbir şey yoktur. Ona birçok zenginler, devlet ricali evlerinin, konaklarının, saraylarının kapılarını açmışlardır. Bunlar arasında *Sultan Beşinci Mehmet Reşat*, *Hidiv Abbas Hilmi*, *Sadrızam Sait Halim*, kardeşi *Abbas Halim Paşalar* vardır. O ise bunları müstağni kalmış, her lütuf ve ihsanı reddetmiştir. Hatta *Sultan Reşad*'ın kendisine hediye ettiği bir nısfıyeyi ertesi günü bir başkasına vermiştir. Çapanoğlu bu nısfıyenin *Üçüncü Selim*'in üflediği nısfıyelerden olduğu kanaatindedir.

Neyzen paraya önem vermez. Parasız yaşamayı bilir. Parasızlıktan korkmaz. Bir

şiirinde malın, rütbenin, altın ve gümüşün meftunu olmadığını söyler. Nazarında nakdin (para) hiçbir değeri kalmadığını ifade eder. Kirli ellerde görünce paradan iğrenmiştir. Tevfik paraya önem verseydi, daha sonra kafasını sokacak bir köşesi, birkaç apartmanı, dükkânı olurdu, yan gelir yaşardı. Oysa o kazandığını saçmış, yoksullara vermiştir. Hatta bundan zevk duymuştur. Sonunda elinde kendisinin dediği gibi “ney” ile “mey” kalmıştır. O “mey”de Bektaşî, “ney”de Mevlevî görünmüştür.

Neyzen Tevfik bu halinden çok memnun olmamakla birlikte çok kere şöyle dediğini yazar Münir Süleyman Çapanoğlu:

“-Hayatımda iki şeye sahip olamadım: Para ve uşak! Paraya sahip olamadım, çünkü onda saklamağa, keseme doldurup üzerine düğüm üstüne düğüm vurmaya layık bir değer, bir kıymet göremedim. Uşağa gelince, ben bunların en alçak gönüllü olanı ile bir saat içinde senli benli olurum. Yüz göz olur çıkarım. Ve ikinci saatte hangimizin efendi, hangimizin uşak olduğunu tayin etmekten e, o da ben de âciz ve zavallı kalırız”.

İkinci tefrikanın hemen başında da Neyzen'in kendisini şöyle tarif ettiğini bildirir: *“Neyzen Tevfik, sazi ile, sözü ile düzü yani rakı ile seyyar bir ibret-i mücessmedir.”* Çapanoğlu, onun şiirinde de söylediği gibi meşrep ve mezhepçe hem Bektaşî hem de Mevlâna yolunda olduğuna işaret etmektedir. Neyzen için *“Volkanlar gibi kaynayan bir ruha sahiptir.”* demektedir.

Büyük sanatkârın Zaaf ve Derbederlikleri

Neyzen'in hastaneden çıkışını kimse yadırgamaz. *Münir Süleyman Çapanoğlu* da. Çünkü büyük sanatkârın eski âdetidir. Yaşayışına dikkat etmez, içkiden, yüzü gözü şişer, zelil bir yaşayıştan çekinmez. Vücudu iyice yorulunca, hastaneye kendini atar.

Neyzen işte o zaman *“kendi ifadesine göre vücudunu tımara ve kalafata çeker”.* Kalafat yeri de *Haydarpaşa, Cerrahpaşa*

hastaneleridir. Son beş on yıl içinde ise en sık gittiği hastane Bakırköy Hastanesi'dir.

Hastanede, bazen on beş, bazen da bir ay kalır. Çıkmak istediği zaman izin vermezlerse kaçır. Yahut bütün kışı geçirirdi. Daha sonraları yazın çıkıp kışın girmek gibi bir yol tutmuştur. *Münir Çapanoğlu'nun* belirttiğine göre bazen da hastaneye zorla götürmüşlerdir.

Bu zaaflarından iki tanesi mühimdir. İlki çok rakı içmesidir. Bu yönüyle tanınmıştır. İçki içmeye nasıl başladığını bizzat kendisi anlatır. Yıllarca ayık gezmemiştir denebilir. Hatta 1914 savaşına kadar ne kadar içtiğini hesaplamıştır. Rakıdan başka üç ton kadar esrar içtiğini söylemektedir. Bir o kadar da afyon kullandığını belirtmektedir. Bu üç büyük kuvvetin sayesinde her reнге girdiğini ve her boyayı boyadığını, serserilerle düşüp kalktığını, paralı parasız gezdiğini, cami avlularında, mezarlıklarda yattığını ifade etmekte, “taş, yağmur, soğuk bana bir şey yapmadı, sapasağlam gezdim” demektedir.

Münir Çapanoğlu'nun dediğine göre bir zamanlar rakıyı bırakmıştır. Rakıya düşkünlüğün yerini yemeğe düşkünlük almıştır. Bu yemek düşkünlüğü ona sazi, sözü, şiiri bile unutturmuştur. “*Üç yıl var ki ağzıma bir katre rakı koymuyorum. Şimdi biricik zevkim, düşüncem yemek, boğaz! Dostlarımdan kime rasgelsem, sıhhatinden evvel bildiği güzel, lezzetli yemeklerin isimlerini ve nasıl pişirildiğini soruyorum. Bazı günler, çok, haddinden fazla yediğim halde bir türlü doymuyorum. (...) Şurasını da söyleyeyim ki, insanın iştihası olmak demek, muazzam bir çiftliği, milyonlarca serveti var demektir. İspanya'nın Elhamra sarayını bir yumurtaya değişmem.*”

Çapanoğlu, Münir Süleyman Neyzen'in derbederliğine de yazısında yer verir. Ama yemeğe düşkünlük gösterdiği dönemde, yani içkiyi bıraktığı dönemde derbederliği de terk etmiştir. Temiz bir insan olmuş, üstünde başında lekeden, çamurdan eser kalmamıştır. İçkiyi çok defa bırakmıştır. Altmış yıllık ömrünün içinde böyle dönemler vardır. Fakat bu bırakışlar uzun zamanlar devam etmemiştir. Sözgelışı Umumi Harp sıralarında

Çapanoğlu'nun yalısında otururken, *Neyzen Tevfik*, dört beş ay ağzına içki koymamış, evin kütüphanesine kapanmış, devamlı okumuştur. Fakat bir gün, şöyle bir dolaşayım diye evden çıkmış, bir hafta sonra derbeder halinde, her tarafı yara bere içinde çıkıp gelmiştir.

Diğeri de çok küfretmesidir. Konuşurken patavatsız bir dil kullanır. açık saçık ifadelere başvurur. Uluorta küfreder. *Çapanoğlu* şöyle diyor: “*O, her sözüne küfürle başlar, gene sunturlu bir küfürle bitirir.*” Hatta “*küfür, lisanın tuzu, biberidir*” dediğini nakleder. Ona göre *Neyzen'in* küfürleri orijinaldir. Öyle bayağı, her gün işitilen küfürlere benzemez. Küfür onun ağzında kıymet kazanır.

Yazısının bir tefrikasını *Neyzen'in* derbederliklerine ayıran *Münir Süleyman Çapanoğlu*, bu husustaki kanaatini şöyle anlatmaktadır:

“*Tevfik'in ömrü, denilebilir ki, mütemadi bir derbederlik ve serserilik içinde geçmiştir. Hoş, şimdi de öyle geçiyor ya?*”

Bununa istisnası sadece hastanelerde yattığı ve rakıyı bıraktığı günlerdir. Diğer zamanlarda sürekli farklı bir yerde yatmış, hatta kendi evinde bile yatıp kalkmamıştır. Toplumun her tabakasından dostları, ahabları, kadeh arkadaşları vardır. Bunların içinde birçok büyük adamlar, zenginler, kibarlar, şairler, kalem adamları sayılabilir. Ayrıca en çok düşüp kalktığı insanlar, serseriler, sarhoşlar, kopuklar ve esrarkeşlerdir.

Bir zamanlar *Yeni Cami'nin* arkasındaki (yakınındaki) *Üsküplü İsa'nın* kahvesine devam etmiş, postu oraya sermiş, gece işçileri, mantarcılar, dızdızcılar gibi insanlarla bir arada kalmıştır. Burasını zabıta bilir. Hırsızlık gibi olaylar olduğu zaman hemen buraya gelir. Bu kahvehane, bir çeşit hırsızlar, serseriler sitesidir. İnsanların durumuna göre, sınıfına göre yatma parası alınır. Taş üstünde yatanlardan (100 para) altına post serilenlerden ise (yedi buçuk kuruş) alınır. Kerevetlerin, kuru tahtaların üzerine yatanlar çeyrek verirler.

Zabıta *Neyzen'i* sever, bazen ona sokakta sızmış bir halde rastladığı zaman,

Tevfik'i ya tutuklarlar ya da karakola götürüp istirahatini temin ederler. Hatta bir hamam açtırıp yatırdıkları bile olur.

Neyzen Tevfik, serserilerin, kopukların arasında yatmaz. *Ehli dil, efendi bir adam olan kahveci İsa*, Neyzen'i sevdiği ve saydığı için ona bir "*ihtiram yeri, ayrı bir köşe*" ayırmıştır. Yazar, Neyzen'in bu odasını birçok kereler görmüştür. Hatta bu küçük odada onunla içki içmiş, şiirlerini not etmiştir. Dahası, onun mezesinin "*iki zeytin tanesi, yarım bir ayva, bir küçük dilim peynir yahut yalnız bir mandalinalardan*" ibaret olduğunu belirtmiştir.

Neyzen Tevfik, yaşadığı bu mekânı, orada geçirdiği günleri sık sık özlemle anmış ve bu özlemini şöyle ifade etmiştir:

"*İsa'nın kahvesinde geçirdiğim zamanlar, hayatın en mesut demleridir. Orada efsanevi bir hayat sürdürdüm. Bir imparator gibi, bir derebeyi gibi yaşadım. Ben de onlara ney üflüyor, taksim yapıyordum. Bu yalınayak, başıkabak, yırtık elbiseli, şurası burası meydanda, insanlardan gördüğüm iyiliği ve kadirşinaslığı hiçbir zaman unutamam.*"

Münir Süleyman Çapanoğlu, Neyzen Tevfik'in İsa'nın kahvesinden ayrıldıktan sonra da buraya gittiğini, eski dostlarını aradığını, onlara para verdiğini, içki ısmarladığını, sırtındaki elbiselerle çamaşırlarını çıkarıp onlara dağıttığını, kendisinin de onların elbiselerini giydiğini söylemektedir.

Münir Süleyman Çapanoğlu, yazısında bir de *Sait Cebbare* adlı çok zengin ve Hayyam meşrepli bir adamdan bahsetmektedir. *Sait Cebbare*, Neyzen'i çok sever. Bir gün evine götürür. Elbise, çamaşır verir. Bir de oda ayırır. Hayli de para verir. Fakat, *Neyzen Tevfik*, evden dördüncü günü kaçar. Doğru Galata'da meyhaneye gider. Çünkü kendi ifadesine göre onu "*rahat, rahatsız etmiştir*"

Neyzen'in Askerliği ve İki Anı

Öncelikle söyleyelim: Neyzen Umumi Harp'te askerdir. Ney üflediği için Askeri Müze'ye verirler. Müze müdürü *Muhtar Paşa'dır*. Paşa, ona saygı ve sevgi gösterir. Neyzen'i, Mehter takımında görevlendirir. Fakat Neyzen disiplini sevmez. Sürekli kaçar.

Hatta bazen mehter takımında kendisi gibi görevli zurnacı *Arap Mehmet'i* de yanına alarak kaçar. Arkasından aramaya çıkarlar. Kumandanlık adeta seferber olur. Birlikte başa eğlenirler. Neyzen, bir başka kaçışında ise *Münir Süleyman Çapanoğlu'nun* evine gider ve orada beş on gün kalır.

Neyzen'in bir kere de *Arap Hadi* ile kaçtığı belirtilmektedir. Çapanoğlu firarlarının ikinci günü, onlara Eminönü'nde yıkılan *Valide Kırathanesi* önünde rastlamıştır. Neyzen nısfıyesini üflemede, Hadi de oynamaktadır. Yazar, bu Hadi'nin devrin değişik, kendisine mahsus kişilerden biri olduğunu söylemektedir. Ayrıca Hadi'yi *Sermet Muhtar Alus'un* basında tanıttığını bildirmektedir.

Neyzen'le ilgili birkaç anı yazmadan geçmeyeceğiz. Çünkü bu anılar, onu biraz daha tanıtmaktadır. ***Talat Paşa*** ile şöyledir:

Neyzen Tevfik, Yeni Cami'deki kahvede yatıp kalkarken, bazen aklına eser, *Sadrazam Talât Paşa'yı* görmek hevesine kapılır. O zaman sigarasını filan içtikten sonra yola çıkıp doğru Babıali'ye gider.

Talât Paşa'nın kapısının önüne çömelir, kendisine haber yollar, bir taraftan da ney üfler. Çok demokrat ve temiz yürekli bir adam olan *Talât Paşa*, Neyzen'i çok sevmektedir. Bunun için kapıya kadar gelir, elini sıkar, ona harçlık verir, bazen de bizzat göreme, selâm ve para yollar.

Neyzen, bu parayı ne yapar? *Münir Süleyman Çapanoğlu'nun* söylediğine göre, Paşa'nın verdiği para daha cebinde ısınmadan biter. O zamanın *Tefeyyüz Kütüphanesinin* karşısındaki İsmail meyhanesine gelinceye kadar on parası kalmaz. Ekseriya da yolda rastladığı dilencilere dağıtır.

Bazen de İsmail'in meyhanesinde, orasının müdavimlerinden olan *Musullu meşhur İzzet* ile ney üfler, İzzet de okur. İzzet, eşine az rastlanır bir ses sahibidir. Musiki üstadıdır. Meyhaneden çıkarken, rakı parasından cebinde kalanların hepsini İzzet'e verir.

Bir başka anıyı biraz kısaltarak nakledelim:

Bir gün yazar Neyzen'e sorar. "*Hoca, kimlere "ney" çaldın? Bunların arasında hükümdarlar falan var mı?*"

Neyzen, şu cevabı verir: "*Hükümdarlara mı...? Bırak şunları... Ben Tamburi Cemil'e, Mehmet Akif'e çaldım. Ahmet Rasim'e, babana çaldım.*"

Sonuç

Münir Süleyman Çapanoğlu bu uzunca etüdünü şöyle bağlamaktadır. Aynen alıyorum:

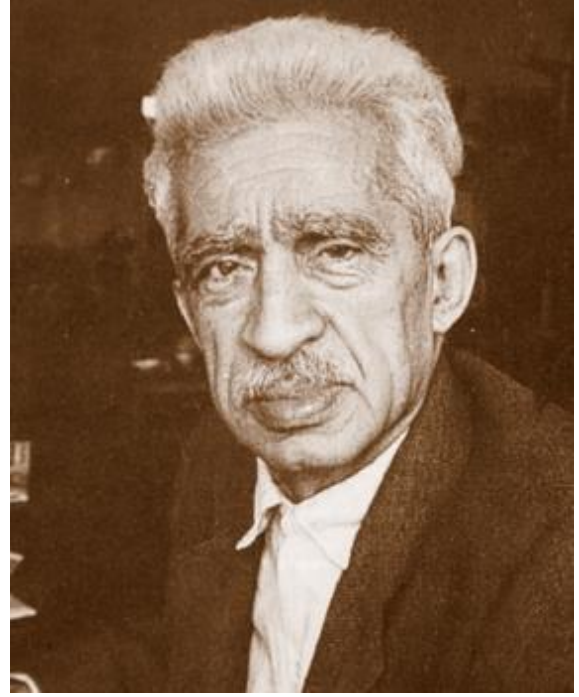
"Neyzen Tevfik'in edebi şahsiyetine, Neyzenlikteki kudretine, felsefesine, heccavlığına, derbederliğine, serseriliklerine, sabit fikirlerine, gayritabii hallerine, bir kelimeyle, orijinalitesine dair verilecek en kısa malumatı bile böyle birkaç makaleye sığdırmak imkânsızdır. Bunun içindir ki, ben ancak denizde damla kabilinden bir şeyler verebildim. Kendi kendine bir devir, bir âlem olan ve dehasının bir feveranıyla bütün sanat sınırlarının dışına çıkan Tevfik hakkında ciltlerle kitap yazılsa yine onu anlatmak kabil değildir.

Üstadım **Ahmet Rasim**, Neyzen için şunu söylüyor: "*Hâke düşmüş bir cevher!*"

Sonradan kitaplaşan bu yazı dizisinde *Münir Süleyman Çapanoğlu*, Neyzen'i genelde İstanbul'daki haliyle tanıtır. *Bodrum'dan, Urla'dan, İzmir Mevlevihane'sinden* çok bahsetmez. Hele yurtdışında yaşayan Neyzen'i hiç anlatmaz. Hiç şüphesiz Neyzen'in yurtdışında da başından pek çok macera geçmiştir.

Ayrıca çocukluğundaki hastalığını söz konusu etmez. Evliliğine ilişkin de bilgi vermemektedir. Bunların olmamasını doğal karşılıyoruz. Çünkü yazar İstanbul'da yaşayan Neyzen'i nasıl tanıdıysa bize öyle anlatmıştır. Dolayısıyla kusurlarını, sevaplarını anlatmış, musikide, şiirdeki ustalığını, başarısını vurgulamış, iç dünyasının derinliklerine inmeye çalışmış, kişiliğinin karakteristik yönlerini gözler önüne sermiştir.

Konya Yenigün Şehrin Hafızası Dergisi

Münir Süleyman Çapanoğlu